

היום נלמד בעזרת ה':

ברכות דף מב

למדנו שמאכלים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה לא טעונים ברכה ראשונה ואחרונה. בן זומא מסביר שהטעם הוא מפני שהם טפלים לפת והפת פוטרתן, אבל יין לא נפטר בברכת הפת משום שהוא "גורם ברכה לעצמו" (= שלפעמים מברכים עליו גם כשלא היו הוצים לשתות אותו אם לא היה חיוב, כגון בקידוש והבדלה).

למדנו שעל 'פת הבאה בכיסנין' לא מברכים ברכה אחרונה כיון שאוכלים ממנה מעט. אבל אם אכל ממנה הרבה בכמות כזו שבני אדם קובעים על כך סעודה, חייב לברך ברכת המזון גם אם לא שבע מאכילתו.

בחתונת בנו של רב יהודה הגישו לאורחים 'פת הבאה בכיסנין'. שאל רבי יהודה מהו ה"ציצי" (= 'המוציא') שאני שומע? האם אתם מברכים המוציא? והרי ברכתה מזוונת! על לחמניות (= מאפה הדומה לפת הבאה בכיסנין) כשקבע עליהם סעודה מברך המוציא.

כשאדם מסיים את סעודתו אסור לו לחזור ולאכול עד לאחר שיברך ברכת המזון, ואח"כ יחזור ויברך על המאכל. טעם הדבר - שכיון שכבר הסיח את דעתו מהסעודה נסתלקה הברכה הראשונה הפוטרת את כל המאכלים. הגמרא דנה מה נחשב לסיום הסעודה: האם כשגמר לאכול, או רק כשסילק את הלחם והאוכל מהשולחן.

הרגיל למשוח את ידיו בשמן לאחר האכילה, כל עוד לא משח ידיו בשמן עדיין לא הסתיימה סעודתו, וגם אם סילק את האוכל מהשולחן חוזר ואוכל בלא ברכה.

למסקנת הגמרא סיום הסעודה תלוי במים אחרונים, שכל עוד לא נטל מים אחרונים מותר לחזור ולאכול, ולאחר שנטל אסור. כפי שאמר רב: שלוש תכיפות הן, תכף לסמיכה שחיטה (= צריך לשחוט את הקרבן מיד לאחר הסמיכה עליו). תכף לגאולה תפילה (= להצמיד את ברכת 'גאל ישראל' לשמונה עשרה). תכף לנטילה ברכה (= צריך לברך ברהמ"ז מיד לאחר נטית מים אחרונים).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

משנה: וַיְהִי בְּזִמְנֵי הַמְּשֵׁנָה הָיוּ נוֹהֲגִים לְחַלֵּק אֶת הַסְּעוּדָה לְשְׁלוֹשָׁה שְׁלֵבִים: בְּשֵׁלֶב רִאשׁוֹן הָיוּ נוֹהֲגִים לְשִׁתּוֹת יַיִן וְלֹאכּוֹל פְּרִפְרָאוֹת (כְּגוֹן פְּרִגְיּוֹת וְדֹגִים) לְפָנֵי הַסְּעוּדָה כְּדֵי לְפַתּוֹחַ אֶת הַתַּאֲבוֹן, וְזֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן הַמְּשֵׁנָה "יַיִן שְׁלֵפְנֵי הַמְּזוֹן" ו"פְּרִפְרַת שְׁלֵפְנֵי הַמְּזוֹן". אַח"כּ אָכְלוּ אֶת הַסְּעוּדָה וְשִׁתּוֹ בֵּה יַיִן, וְזֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא "יַיִן שְׁבִתּוֹךְ הַמְּזוֹן". וְאַחֲרֵי הַסְּעוּדָה **קוֹדֵם בְּרִכַּת הַמְּזוֹן** שׁוֹב הָיוּ אוֹכְלִים פְּרִפְרָאוֹת (כְּגוֹן פֶּת הַבָּאָה בְּכִיסְיָו) וְשִׁתּוֹ יַיִן, וְזֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן הַמְּשֵׁנָה "יַיִן שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן" ו"פְּרִפְרַת שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן".

וְכֵן מְנַהֵגִים הָיָה לְקַבּוֹעַ סְעוּדָה בַּהֲסָבָה (= מוֹטִים עַל צַד שְׂמָאל עַל מִיטָה), וְאֵז הַדִּין שֶׁאֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָם. וְכִשְׁהָיוּ יוֹשְׁבִים עַל כֶּסֶא לֹא הִיָּתָה זֶה קְבִיעוּת סְעוּדָה וְהַדִּין הוּא שְׂכַל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ.

גמרא: מֵה שֶׁלְּמַדְנוּ בַּמְּשֵׁנָה שֶׁבְּרִכַּת הַיַּיִן שְׁלֵפְנֵי הַמְּזוֹן פּוֹטֵרֶת אֶת הַיַּיִן שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן, דִּין זֶה הוּא רַק בְּשִׁבְתּוֹת יוֹמִים טוֹבִים שֶׁ'אָדָם קוֹבֵעַ סְעוּדָתוֹ עַל הַיַּיִן, דֵּהֵיִינוּ שְׁבַדְעָתוֹ לְשִׁתּוֹת יַיִן לְאַחֲרֵי הַסְּעוּדָה (וְעַל דַּעַת זֶה בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן לְפָנֵי הַמְּזוֹן). אֲבָל בְּשֶׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה מְבָרֵךְ עַל כּוֹס וְכוּס, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֹחֵשֵׁב כ"נִמְלָךְ" (= כְּאִילוֹ לֹא רָצָה יוֹתֵר לְשִׁתּוֹת וְאֻח"כּ שִׁינָה אֶת דַּעַתוֹ כֵּן לְשִׁתּוֹת, וְצָרִיךְ שׁוֹב לְבָרֵךְ).

הַגְּמָרָא דְנָה מֵה הַדִּין כְּשֶׁבָא לֵהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן (וְלֹא הִיָּה לֵהֶם יַיִן לְפָנֵי הַמְּזוֹן), הָאֵם הוּא פּוֹטֵר אֶת הַיַּיִן שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן? אוֹ שְׂמָא כִּיּוֹן שֶׁהַיַּיִן שְׁבִתּוֹךְ הַמְּזוֹן בָּא כְּדֵי לְשִׁרּוֹת (= אֶת הָאֲכִילָה בַּמַּעֲיִים), הוּא לֹא יִפְטוֹר אֶת הַיַּיִן שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן שֶׁבָא כְּדֵי לְשִׁתּוֹת (וְהוּא יוֹתֵר חֲשׁוֹב).

למדנו במשנה לעיל: בֵּרַךְ עַל הַפֶּת פֵּטֵר אֶת הַפְּרִפְרַת, בֵּרַךְ עַל הַפְּרִפְרַת לֹא פֵטֵר אֶת הַפֶּת. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אִף לֹא מַעֲשֵׂה קְדֵרָה. הַגְּמָרָא מְסַתְּפֶקֶת הָאֵם כּוֹנֵת ב"ש לְחִלּוֹק עַל דַּעַת ת"ק שֶׁאֵמֵר בְּרִישָׁא שְׁבִרְכַּת הַפֶּת פּוֹטֵרֶת אֶת הַפְּרִפְרַת וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁהִיא פּוֹטֵרֶת מַעֲשֵׂה קְדֵרָה (שֶׁהִיא חֶלֶק מֵהַסְּעוּדָה), וּב"ש חוֹלְקִים שֶׁהַפֶּת לֹא פּוֹטֵרֶת אֶת הַפְּרִפְרַת וְגַם לֹא מַעֲשֵׂה קְדֵרָה. אוֹ שְׁכוֹנְתֶם לְחִלּוֹק עַל דַּעַת ת"ק שֶׁאֵמֵר בְּסִיפָא

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

שברכה על הפרפרת לא פוטרת את הפת אבל פוטרת מעשה קדרה, וב"ש חולקים שפרפרת לא פוטרת מעשה קדרה. הגמרא נשארת בתיקו.

למדנו במשנה לעיל שכשאוכלים בישיבה (= ללא הסבה) כל אחד מברך לעצמו, דין זה הוא דוקא כשישבו מאליהם במקום אחד, אבל כאשר אמרו "ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן" (= נלך ונאכל לחם במקום פלוני) הדבר נחשב לקביעות גם כשיושבים ללא הסבה, ואחד מברך לכולם.

מושגים בדף

הרגיל בשמן: מנהגם היה לסוך את הידים בשמן לאחר הסעודה כדי להעביר את הזוהמה מהידיים. ומי שרגיל בזה אסור לו לברך ברכת המזון לפני שיסוך את ידיו, ולכן כל עוד לא סך אין זה נחשב שסיים סעודתו. **מוגמר:** לאחר האכילה היו נוהגים להביא מחתה של אש והיו שמים בתוכה אבקה של עצי בשמים לריח טוב.